

Göte Kildén & Benny Åsman

”17 Februari” – ett första årsbokslut över den libyska revolutionen

Introduktion

av Martin F

I TV-Rapport 17 februari målade utrikeskommentatorn Bo Inge Andersson upp en dystert bild av läget i Libyen efter störtandet Kadaffi. Han inledde med orden:

Läget i Libyen ett år efter revoltens utbrott är kritiskt. Det är svårt att påstå att Libyens prognos är positiv. Övergångsregeringen verkar maktlös mot de många milisgrupperna som i dag är det stora hotet mot Libyens framtid och fred.

Det enda positiva som TV-kommentatorn kunde se var att ”oljeproduktionen har återupptagits”, vilket betydde att pengar flöt in i landet. Fö problem: en mängd olika milisgrupper som inte låter sig avväpnas utan slåss inbördes och trakasserar vanligt folk, maktkamp mellan olika stammar och milisgrupper som riskerar att utvecklas till inbördeskrig, oroande rapporter från oberoende människorättsorganisationer och FN-organ om ”tortyr och förföljelse av Kadaffi-anhängare” osv. En mycket pessimistisk bedömning således.

Den bild som Kildén & Åsman (K&Å) ger av Libyen är betydligt ljusare.

K&Å var redan från allra första början engagerade i upproret som de noga följde och rapporterade om i sin blog.¹ De tog tidigt ställning för flygstöd till de libyska rebellerna och förde en häftig polemik mot de inom vänstern som var emot detta, vilket i sin tur resulterade i att bombmotståndarna gav dem och deras meningsfränder epitetet ”bombvänstern”.

K&Å har nu gjort ett ”årsbokslut”. De vidhåller att deras politiska linje varit korrekt. De har också en positiv syn på utvecklingen i Libyen efter Khadaffis störtande, en uppfattning som många ifrågasätter med tanke på rapporterna om tortyr, rasistiska våldsdåd mot svarta libyer, inbördesstrider, plundringar, attentat, motsättningar inom Övergångsregeringen (NTC) liksom mellan olika klaner osv.

Libyen förblir den del av den arabiska revolutionen – med Syrien på andra plats – där meningsmotsättningarna inom vänstern fortfarande är mycket stora och en del av dessa motsättningar tas även upp i årsbokslutet (främst i form av polemik mot tidningen *Proletären*). Däremot råder idag nog ganska stor samsyn på utvecklingen i Tunisien och Egypten.

Marxistarkiv betraktar K&Å:s årsbokslut som ett inlägg i en debatt som måste föras. Vi kommer att försöka bidra till fördjupad kunskap om utvecklingen genom att publicera fler texter om Libyen (och den arabiska revolutionen). På marxistarkivet finns fö redan ett stort antal artiklar, artikelsamlingar och dokument om Libyen. Se [Om Libyen](#), där texterna är ordnade i bokstavsordning efter författarnamn (tidpunkt anges inom parentes), och dokument och artikelsamlingar står allra sist.

MF 21/2 2012

¹ <http://www.fjardeinternationalen.se/blog/>

Årsbokslutet

”17 februari” blev en symbol för den libyska revolutionen och i dag är det ett år sedan de våldsamma folkliga protester som fick namnet ”Vredens dag”. Inspirerade av upproret i Tunisien genomfördes demonstrationer mot Muammar Khaddafis regim runt i Ajdabiya, Bayda, Benghazi, Derna, Tripoli och Zintan.

Redan i januari hade det i den östra delen av detta helt slutna land uppseendeväckande nog varit flera protester mot korruption, länge utlovade men ständigt försenade husbyggen samt uteblivna investeringar i infrastrukturen. Regeringen svarade den 27 januari med ett löfte om hela 200 miljarder kronor till olika satsningar. Samtidigt klargjorde Khaddafi själv att inga nya protester skulle accepteras och att hans ”gröna” strafflag gav utrymme för dödsstraff. I samma veva greps Jamal al-Hajji, en omtyckt författare som krävt mer politiska friheter. Senare greps även människorättsadvokaten, Fathi Terbil, som företrätt anhängare till de fångar som dödats i massakern vid fängelset Abu Salim 1996.

Arabvärldens mest förtryckande regim misstog sig. Det räckte inte med osäkra löften om stora pengar. Ropen handlade lika mycket om frihet som om bröd. De fredliga protesterna för ett år sedan fortsatte, men konfronterades nu med brutalitet och skarp ammunition från Khaddafis säkerhetsstyrkor, vilket i Benghazi tvingade fram ett spontant, men rasande väpnat uppror. Nära nog från en dag till en annan hade Libyens folk kastats in i ett blodigt krig. När man gör sig av med sina bojar finns det inte längre någon ”point of return”, ingen återväg.

Vi visste redan då att libyerna var i färd med att skriva historia. Men vi kunde inte veta inte hur de sista kapitlen skulle komma att skrivas.

Inom den kamerala företagsekonomin avslutar man den löpande räkningen med ett årsbokslut. Så enkelt är det inte när man skriver revolutionshistoria. Där dröjer det decennier, kanske sekel, innan det är möjligt med en helt rättvis balans- och resultaträkning. Men en hel del svar har vi fått, på alla de frågor som kom att ställas efter den ”17 februari”. En första ”politisk avräkning” är möjlig.

”En arabisk vår”, det är den mediala bild som ibland fastnat på våra näthinnor när vi försökt att ta till oss revolutionerna i den arabiska världen. Metaforen är en bra rubrik, lätt förförisk och enkel att ta till sig. Men skapar också stora problem när det gäller att faktiskt förstå vad som skett och sker i denna region. För en vanlig vår den ska mer eller mindre lagbundet följas av sommarens jublande blomstertid, för att sedan avlösas av den härliga skördetiden. Regelbundet ska den ena årstiden följa på den andra.

Samhälleliga omvälvningar skiljer sig helt ifrån årstidernas naturliga gång. För där människor gör uppror och revolution, där finns det också reaktion och kontrarevolution. Segrarna är aldrig självklara. Det finns inga garantier och förloppen är kaotiska, inte lagbundna. Vi får komplexa skiften sammansatta av flera olika processer. Ofta är de dessutom samtidigt sammantvinnade med ideologier från flera olika tidevarv.

När tunisiern Mohamed Bouazizi satte eld på sig själv den 17 december 2010 i en protest mot att myndigheterna förvägrade honom möjligheten till försörjning, och sedan dog den 4 januari, blev detta startpunkten för en häftig social och politisk konvulsion i hela arabvärlden, en numerärt mycket stor och förhållandevis välutbildad generation av ungdomar blev stormsvalor för en folklig massrörelse av uppbrott och uppror i hela den arabiska nationen med sina 300 miljoner människor. Deras herrar från kolonialtiden var borta, men hade sedan decennier ersatts med egna, inhemska oerhört hänsynslösa despoter. Diktatorer som gärna knöt an till antikolonial historia, men som samtidigt och i en allt snabbare takt kom att leva i

symbios med de forna herrarna från Väst. Land efter land drogs in i den nyliberala omvandlingen av världsmarknaden. Nationella marknader hade öppnats för internationellt storkapital, statliga monopol privatiserats. Men de nya rikedomar som lösgjordes hamnade djupt ner i fickorna på en liten inhemsk klass av profitörer, vilka mer blev en del av det internationella finanssystemet än den inhemska ekonomin. Den nyliberala ideologins credo om att dessa pengar också skulle sippra ner i alla klasser, den så kallade ”trickle down effekten”, visade sig vara ren nonsens.

Mohamed Bouazizi och hans kamrater fick ingenting i sina fickor. Despotin förvägrade dem till och med möjligheten att kunna försörja sig.

Som när det gäller alla historiska processer fanns det ingen kristallkula där vi kunde se eller kan se dessa massrörelsers väg in i framtiden. Det finns ingen linjär evolution. Ingenting är på förhand givet.

Den israeliske författaren Ari Uvnery har gjort en pedagogisk jämförelse som vi återgav redan i följande mars. Den förtjänar att komma med igen:

”För arabvärlden kan 2011 komma att få samma betydelse som 1848 var för Europa. Det var då, när det franska folket reste sig, som revolutionens vågor spred sig över kontinenten.../

Det ser ut som om vi kan lära oss mycket av detta och då inte bara positiva saker. I Frankrike, sopade upproret bort en korrupt regim, men skapade samtidigt grundvalen för den förste av Europas moderna diktatorer, Napoleon III, att komma till makten. I Tyskland, då fragmenterat i ett dussintal kungadömen och hertigdömen, blev härskarna skrämde och lovade demokratiska reformer. Men samtidigt som debattens vågor gick höga mellan lagstiftare och politiker i Frankfurt om den kommande konstitutionen, samlade kungarna sina arméer, krossade demokraterna och inledde en ny era av förtryck.../

1848 års revolutioner lämnade bakom sig ett arv av besvikelse och desperation. Men de var inte förgäves. De värdefulla idéer som föddes under dessa svindlande månader dog aldrig, senare generationer kämpade för att förverkliga dem i alla länder på kontinenten.../

Också de arabiska revolutionerna kan komma att sluta i misslyckanden och besvikelser. Ur dem kan komma att födas nya diktaturer. Här och där kan det springa upp otidsenliga religiösa regimer. Varje arabiskt land skiljer sig från de andra och i vart och ett av dem kommer händelseförloppen att påverkas av lokala förutsättningar. Men vad som händer i går i Tunisien och Egypten, vad som händer i dag i Libyen och Jemen och vad som händer i morgon i Saudiarabien och Syrien kommer att för lång tid bestämma karaktären på alla arabiska nationer. På den globala scenen kommer de att spela en helt ny roll.”

Ari Uvnerys diskussion är nödvändig om vi ska förstå den dramatik som utspelas i arabvärlden. Den är dessutom ett bra vaccin mot en del av de scenväxlingar från eufori till tragedi som skett och som nödvändigtvis måste följa. Jublande vårdagar följs av isande snöstormar. Vi ser en ojämn – och kanske en sammansatt utveckling av demokratiska revolutioner som utkämpas mot en botten av stor fattigdom och en allt större social ojämlikhet. Samtidigt är den Arabiska nationen i dag naturligtvis ingen enkel kopia av Europa 1848. Inte minst handlade demokratirörelserna i Europa i sin linda först och främst om att en vital och energisk borgarklass ville kasta av sig feodalismens tunga politiska ok. Liberalerna själva orkade inte heller ens med att på egen hand genomföra de demokratiska förändringar som de såg som sin historiska mission. För detta krävdes det de nya tunga bataljoner från arbetarklassen som snabbt formerades politiskt under 1800-talets sista decennier och det nya seklets första. Styret i ”Den gamla världen” på den europeiska kontinenten befolkades av monarker, kejsare, generaler, präster och biskopar. I dagens arabiska värld är borgarklasserna svaga och taniga och oftast underordnade eller med sina handlingsfriheter kraftigt beskurna av kapitalisterna i de gamla imperierna. Den klerikala hierarkin i form av politisk islam, oftast i form av Det muslimska brödraskapet, har dessutom i en historisk anakroni ofta både varit och setts som

den främsta motståndaren till diktaturernas despotism. I Europa följde de religiösa ledarskapen med ner i gruset när det gamla ståndssamhället, "L'ancien regime", bröt samman. I delar av arabvärlden har radikal politisk islamism i stället surfat på den revolutionära vågen.

Mycket snart blev vi varse att den arabiska revolutionen sannerligen inte var någon lättisam vårkollektion från Paris. Den libyska samhällsformationen skiljde sig stort från grannländerna Tunisien och Egypten. Visserligen förstörde där de folkliga upproren Ben Alis och Mubaraks politiska rörelser. Vi minns Mubaraks brinnande partihögkvarter i Kairo. Men de gamla regimerna kunde i stort bevara statsapparaternas hårdvaror. Genom att i tid svara med demokratiska eftergifter, personbyten och taktiska reträtter när det gällde politisk bemanning av statens viktigaste funktioner samt långtgående demokratiska eftergifter lämnades militär, polis och säkerhetstjänster i stort sett orörda av de första revolutionsvågorna. I Libyen fanns inte detta utrymme. Familjen Khaddafi utövade ett oinskränkt envælde där det inte fanns minsta kryphål för mer reforminriktade grupper i statsapparaten. I Egypten har en reforminriktad militärjunta försökt att stabilisera den gamla ordningen. I Libyen fanns inte detta alternativ utan där fick "reformisterna" desertera från regimen och ansluta sig till den folkliga revolutionen. Många av de ledande namnen i det Nationella råd, NTC, som bildades, avsöndrades från Khaddafis egen statsapparat: Mahmoud Jibril ledde exempelvis Saif Khaddafis privatiseringspolitik av statlig egendom; Mustafa Abdul Jalil var Khaddafis justitieminister åren 2007-2011; Abdul Fatah Younis, som senare dödades i en intern uppgörelse på rebellsidan, var generalmajor och inrikesminister i den gamla regimen.

Muammar Khaddafi och hans närmaste hade inte en tanke på att ge upp. Med total kontroll över sin egen statsapparat armerad med milismän, säkerhetspoliser och torterare tänkte de i stället jaga varje motståndskämpe "likt råttor". "Söka upp dem i deras hem, om så ända in i garderoberna, för att där knäcka dem likt kackerlackor...".

Det mer än sex månader långa kriget där mest unga upprorsmän, "shabab", i bara jeans och sandaler, ofta med rostiga vapen och helt utan militär erfarenhet, ställdes mot vältränade elitsoldater beväpnade med "de vapen som stater använder mot varandra", blev lika skoningslöst och våldsamt som många andra historiska revolutionskrig. Ännu är inte rullorna klara när det gäller alla offer som krävts för friheten. Tjugotusen döda? Eller trettiotusen? Framtida bokslut kanske kan närma sig sanningen. Men Khaddafis våldsamma motstånd ända in i det sista underströk för en hel värld att hans våld bara kunde förgöras med våld.

En patetiskt parentes i den svenska politiska historien blev när det Kommunistiska partiet i sin tidning *Proletären* exempelvis förfasade sig över att enskilda milisgrupper på egen hand i Benghazi hade avrättat en del torterare och bödlar från den gamla regimen. På samma enfaldiga grund grät en del bloggare med härkomst från samma nattståndna politiska miljö stora krokodiltårar när Khaddafi rakt av blev avrättad efter en eldstrid. Till och med en för det mesta klok person som Åsa Linderborg blev upprörd och rubricerade milismännen som "Mördare". En beskyllning som hon näppeligen skulle rikta mot de italienska motståndsmän och antifascister som hängde upp Benito Mussolino med fötterna först. Även *Norrskens-flamman* [*Flamman* heter tidningen numera – *Red*] har haft ett mycket tveksamt förhållnings-sätt till den libyska revolutionen. Sanslöst nog har tidningens läsare fått sig till livs betydligt mer kritik mot rebellerna än mot Khaddafi. Ung vänster, Vänsterpartiets unga garde, gick ännu längre och protesterade vid sin kongress i våras, likt det mycket gamla gardet, mot en fransk vapenleverans till berbernas förtvivlade motstånd i de Västra bergen. Protesten gällde inte det faktum att den var ynkelig utan att den överhuvudtaget hade ägt rum...

Den libyska revolutionen är till sin karaktär en påbörjad borgerligt demokratisk revolution. Det har inte på libysk jord funnits ens en tillstymmelse till en enda arbetarförening, än mindre en politisk arbetarrörelse. Majoriteten av landets arbetare, främst inom byggnads- och olje-

sektorn, var immigranter (!) och nästan alla tvingades att fly vid krigsutbrottet. Med ännu mindre rättigheter än sina libyska kamrater. På samma sätt som för politisk organisering var det i strafflagen möjligt med dödsstraff om man försökte organisera en fackförening.

Men som socialister hälsar vi självfallet även en sådan revolution med glädje om den ger vanliga människor större friheter. På samma sätt som Karl Marx och hans kamrater på 1800-talet såg positivt på den franska revolutionen 1789 och stödde nordstatssidan i det amerikanska inbördeskriget.

Rätten till facklig och politisk organisering. Rösträtt och kamp för en demokratisk konstitution. Kvinnofrigörelse och lika rättigheter för nationella minoriteter. De demokratiska landvinningar som håller på att vinnas i Libyen är för det första positivt för människor i största allmänhet. Men de skapar också en grogrund för en möjlig arbetarrörelse. Det är inte "vår regering" som har sekrat. Vi ger inte heller goda råd till en "arbetarregering" eller till "en arbetarrörelse" som inte finns. Men vi stödjer alla krafter som vill vidga och fördjupa de rättigheter som vunnits. På samma sätt som vi bekämpar alla som vill begränsa dem. I den mån vi har eller får kontakt med politiskt intresserade människor i det libyska samhället försöker vi självfallet att med dem diskutera möjligheterna till att skapa både fackliga och politiska arbetarorganisationer oberoende av borgerliga och islamistiska ideologier.

Vi beundrar de människor som vågat sina liv för att vinna en bättre framtid för alla. Även om det handlar om en politisk revolution, en borgerligt demokratisk revolution. Vi ser inte ner på denna bara för att den inte leds av rena socialistiska gerillakämpar. Vi försvarar därför också allt nödvändigt våld och tar samtidigt kategoriskt ställning mot övergrepp, rasism och rena hämndaktioner. Det senare samtidigt som vi lägger huvudansvaret på kriget och allt våld på den gamla diktaturen. Folkliga uppror följs ofta av hämnd och övergrepp mot de gamla förtryckarna. I revolutionens tross kan det dessutom finnas kriminellt slödder.

Under den spanska revolutionen fanns inte Amnesty eller Haagtribunalen på plats, men där dödades faktiskt 4,184 präster, 13 biskopar och 283 nunnor, där ansvaret låg på den republikanska sidan. I en del fall, kanske i många, var det resultatet av den klerikala överhetens egna handlingar, av deras egna övergrepp mot människor. I andra var det överlagda illdåd från revolutionärernas sida. Så här i efterhand beklagar nog alla av oss dessa händelser. Men framförallt dödades många av den gamla regimens värsta förtryckare. Är det någon som tror att *Proletären* i en resa bakåt i tiden skulle ha fördömt dessa senare övergrepp? Knappast. Sak samma om vi tar oss ända tillbaka till romartiden. Under det slavuppror, som leddes av sägenomsusade Spartacus från Thrakien, dödades många oskyldiga människor. Slavarnas alla övergrepp under sitt uppror har vi full förståelse för, även om ingen i dag tycker att detta var bra. *Proletären* hyllar i stället, på samma sätt som vi gör, minnet av just denne Spartacus...

Skälet till att Kommunistiska partiet och många andra politiska schatteringar i det som uppfattas som vänster inte sett något positivt med den libyska revolutionen och diktaturens fall utan i stället tagit så illa vid sig över revolutionärernas våld är en mer eller mindre genomtänkt teori om två huvudläger i världspolitiken. Ett parti som sover gott om natten utan att ha gjort upp med Stalins alla nackskott i Gulag är självklart inga pacifister. Det de ser är en huvudmotsättning mellan USA/Västimperialismen och den övriga världen. Allt och alla som är emot USA/Väst är då vid ett skarpt läge någonting gott. Khaddafis regim i går. Amadinejads och Assads regimer i dag. Hungrika råkapitalistiska stater som Ryssland och Kina får beröm även om det handlar om en inomkapitalistisk konflikt mellan dem och USA.

När det gäller den viktiga diskussionen om hur vi socialister i Väst skulle se på FN/NATO:s militära insatser under kriget återger vi en del av våra slutsatser från ett tidigare inlägg skrivet till Socialistiska Partiet rådslag i frågan:

”...Det var de revolutionära styrkorna i Benghazi som bad om hjälp från utlandet för att hindra ett säkert nederlag i Benghazi. Det var inte socialisters, speciellt inte europeiska socialisters, uppgift att säga nej mot de imperialistiska makternas militära hjälp åt de kämpande revolutionärerna. Det flera månader långa försvaret av Misrata hade exempelvis varit omöjligt utan Natos marina skydd av stadens hamn. Det hade varit kriminellt av oss socialister att kräva av Nato att lämna hamnen oskyddad och i praktiken döma motståndet i Misrata till ett säkert nederlag. Det hade varit att sätta den egna ”revolutionära renheten” över de kämpande människornas revolt mot diktaturen. En inställning som inte på något sätt innebär att vi ska ha illusioner eller sprida illusioner om vilka motiv som i grunden låg bakom att Obama, Sarkozy och Cameron i sista stund vände ryggen åt Khaddafi....

Som socialister behåller vi alltid en självständighet gentemot och rätten till kritik av de rörelser som kämpar för demokrati och frihet. Vi sa inte nej till det libyska upprorets begäran om hjälp trots att det riktades till imperialistiska makter inklusive Sverige, de enda som hade en militär möjlighet att ingripa. Men det innebär inte att vi blundade för riskerna med imperialismens inblandning i revolutionen och vilka motiv som styr deras agerande.

Lika självklart var att resa kravet på materiell hjälp till upproret inklusive vapenleveranser. Liksom att driva det politiska kravet att den svenska regeringen skulle erkänna Övergångsrådet som Libyens enda legitima representant. En begränsning till humanitära insatser hade i praktiken accepterats att den till tänderna beväpnade regimen i Tripoli lämnats i fred att fritt krossa allt motstånd. Så var den konkreta situationen i Libyen när upproret bad om militär hjälp. Att inte motsätta sig den konkreta inblandningen från imperialismen är inte ett brott mot vår principiella anti-imperialism. Det är bara ett bevis på att vi sätter försvaret av det revolutionära upproret i första hand. Av samma anledning kan vi säga nej till en militär inblandning från FN/NATO:s sida i utvecklingen av revolutionen i Syrien eller Jemen. Det är en konkret fråga som kräver ett konkret svar. Vår inställning till upproret i Libyen innebär inget som helst frikort när det gäller framtida försök från imperialismens sida att ”av humanitära skäl” ingripa militärt i det ena eller andra landet.

Som socialister stödde vi däremot inte FN:s resolution 1973 eftersom den ställde upproret och regimen i Tripoli på samma nivå, som två likvärdiga parter i en väpnad konflikt. Resolutionens vapenembargo gällde för hela Libyen och hindrade därför en snabb vapenhjälp till rebellerna i Benghazi och Misrata.

Att vi som socialister inte satte oss emot Nato:s bombning av Khaddafis stridsvagnskolonner och inte heller mot andra flyganfall mot militära anläggningar och stridande enheter innebär inte att vi var för Natos inblandning i dess helhet. Bombningar mot mål i städer som riskerade att sätta civila i fara var kontraproduktiva i den mån de gav legitimitet åt regimen propaganda om ett ”korståg” mot Libyens folk.

Översatt till ”realpolitiken” i riksdagen vad skulle då denna dubbla inställning till FN/NATO:s vapeninsatser ha inneburit? En riksdagsfraktion av socialister, exempelvis om dessa hade bänkat sig på Vänsterpartiets platser, skulle ha haft följande handlingslinje: Först en självständig deklARATION grundad på teserna i denna resolution. När det sedan gäller själva riksdagsbesluten hade vi inte röstat nej vid de tre förslag från regeringen som klubbats. Detta trots vår skarpa kritik av FN:s resolution 1973. De libyska revolutionärernas rätt att begära militär hjälp var av överordnad betydelse. Vi hade i stället valt att lägga ner våra röster för att på så sätt markera kritiken.”

Under kriget har en del frågor, påståenden och spekulationer svävat fritt i debatten. I dag, när diktaturen är störtad och segern är vunnen står vi på mer fast mark och det går att göra en första ”avräkning”:

FN/NATO:s resolution skulle oundvikligen leda till en markinvasion och en ockupation.

Kriget är över och det blev ingen invasion. Den nuvarande regeringen har också avvisat försöken från FN att skicka dit halvmilitär polis som hjälp.

FN:s resolution 1973 innebar att Libyen skulle bli ett nytt Irak eller ett nytt Afghanistan.

Så blev det inte. Den militära insatsen varade i fem månader. Sedan finns det självfallet inga kirurgiska bomber. En del observatörer jämförde NATO:s insatser med bombningarna av Dresden under Andra världskriget. Andra hävdade att landets infrastruktur bombades sönder och samman. NATO menade att inga (!) civila dödats. *New York Times* gjorde ett mycket omfattande journalistiskt grundarbete. Ett stort team på plats undersökte bombmål, döds-certificat, sjukhushandlingar, gjorde intervjuer mm och hävdade att kanske ända upp till 70 civila dödats. Förmodligen fler eftersom man inte besökt alla platser. I Irak är motsvarande siffra tiotusentals döda. När det gällde infrastrukturen är denna i stort sett orörd.

Det hela handlar bara om historiska motsättningar mellan Öst och Väst som har funnits ända tillbaka till den tid när greker och romare härskade över landet. Upproret innebär att landet kommer att delas.

Visst fanns det och finns det regionala motsättningar. Men detta var inte huvudmotsättningen, om vi nu ska använda maoisternas terminologi. På samma sätt som britterna brukat göra härskade Khaddafi genom att söndra. Den regionala utvecklingen ströps framförallt i östra Libyen, Den snabbt expanderande storstaden Benghazi fick exempelvis leva med ett föråldrat och helt uttjänat avloppssystem. Landet är inte delat och ingenting tyder på att detta är en trolig utveckling.

Det vi ser är bara ett klankrig, har andra hävdad. Libyen skiljer sig från de andra arab-staterna och saknar modernitet.

Inga fakta har bekräftat detta påstående. Urbaniseringen och med den uppluckringen av klan-tillhörighet har gått mycket snabbt alltsedan 1960-talet. Den största klanen, Warfalla, med sitt ursprung i Bani Walid, har exempelvis de flesta av sina medlemmar i Benghazi-regionen. Det vi sett är ett folkligt uppror över klanlinjer i framförallt alla större städer och från Nafus-bergens förtryckta amazegh-befolkning. I den mån det finns arbetarklass har denna varit främst i den militära kampen mot diktaturen. Olje- och stålarbetarna har varit i fronten. Vi har sett ett uppror mot en diktatur som enat människor med bakgrund i helt skilda klan- eller stamkulturer.

Andra menade att Khaddafi hade ett stort stöd i västra Libyen och i då främst i Tripoli.

Fakta har visat att detta är en nonsens. Berberna i Västra bergen har i fullständigt ursinne gått emot diktaturen. De stora städerna i västra Libyen: Zhawia, Zintan, Misrata och Tripoli har tillsammans med Libyens andra stad Benghazi i Öst varit revolutionens vulkaner. Zhawia förlorade sin första strid efter regimens massakrer och 20 dagars heroisk kamp mot 50 stridsvagnar. Misrata höll ut under en helvetisk belägring i tolv veckor och kunde i en episk utbrytning bli hjältar i hela arabvärlden. Det första upproret i Tripoli slogs ner med avrättningar och terror. Det andra segrade över en natt under befrielsens natt den 22 augusti då stadens två miljoner innevånare på egen hand reste sig och gjorde slut på 42 års diktatur. Kvar var bara diktaturens varglyor, de militära kvarteren i Abu Salim som fick kämpas ner med stöd av vapen utifrån.

Tack och lov blev alla försök till demonstrationer för att stoppa FN/NATO:s intervention – världen över – fiaskon. Antiimperialister och frihetsälskande människor kände att detta krav inte var vad människorna i Libyen ville. Carl Bildt ville inledningsvis ”inte ta ställning mellan parterna”. Han tänkte framförallt på Lundin Oils goda förhållande till regimen och dess ställning i regionen. Men fredsälskande människor kunde skilja på ett folkligt uppror och despotisk diktator. De förstod att USA:s besinningslösa anfall mot Irak inte var samma sak som den militära insatsen i Libyen. Deras inre kompass visade rätt. Framförallt i arabvärlden där Tripolis fall hälsades med jubel.

Libyen är i dag det land i arabvärlden där det finns störst förutsättningar för att den borgerligt demokratiska revolutionen ska kunna stabiliseras. I början på månaden blev den vallag färdig som ligger till grund för det allmänna val som ska hållas innan den 23 juni och utse en Konstituerande församling, vilken utser regering och arbetar fram en ny konstitution för landet.

Här lever en liten befolkning med stora tillgångar i olja, gas – och sol! Samtidigt har vi paradoxen att arabvärldens kanske bäst beväpnade våldsstat nu har förintats. Den gamla borgerliga diktaturens statsapparat är borta. Milismännen är dödade, tillfångatagna eller skingrade. Khaddafis vapenresurser var nära nog outtömliga. Bara Ryssland hade levererat 2 000 stridsvagnar. De senaste åren hade regimen köpt på sig mängder av NATOS senaste variant, Leopard, byggda i Italien.

Den segrande revolutionen oroar alla borgerliga kommentatorer. Vare sig de skriver ledarna för *New York Times* eller *Dagens Nyheter*. När deras egna regeringar tecknade feta vapenkontrakt med Khaddafi då höjde de inte ens på ögonbrynen. Nu är det helt andra tongångar. Deras egen politiske favorit i Libyen är Mahmoud Jibril, NTC:s talesman och de facto utrikesminister. Han har tvingats bort från makten (men lär återkomma) och har i dagarna förskräckt formulerat sig så här klarsynt:

”Vi är i en situation där vi inte har en stat. Vi har inte en nationell armé, vi har inget polisdepartement, vi har ingen nationell säkerhetstjänst. Detta innebär att det är dom på gatan som sitter med full hand”.

Självklart är det ett problem med att alla de starka, lokala och folkligt förankrade väpnade miliserna, i dag saknar en gemensamt program med de viktigaste demokratiska krav som kan föra revolutionen framåt. Det finns också som i andra sammanhang en svans med odisciplinerade individer och grupper. Men dessa beväpnade lokala miliser är samtidigt en garanti för att ingen i brådsket, vare sig i Tripoli, New York eller Moskva, tar ifrån människorna den revolution som nyss har segrat.

I ett reportage inför årsdagen berättar en försäljare för Aljazeera om situationen. Hans ord får bli vårt sätt att avrunda denna första ”avräkning” när det gäller den libyska revolutionen:

”I Khaddafis polisstat fick vi till och med tala med små bokstäver i våra egna hem. Nu är här precis som vore det Speakers`Corner i London. Äntligen kan folk prata fritt ur hjärtat. Frågan är bara om någon lyssnar?”

Kommentar till bokslutet

Under själva upproret gick debattens vågor höga om utvecklingen i Libyen och många kritiska synpunkter framfördes även till K&Å:s blog. Ovanstående artikel har dock inte mött några reaktioner att tala om, men ett kritiskt inlägg har inkommit. Den hade inskickats under namnet ”Östen” och följer här:

De senaste inläggen från K/Å är brett upplagda försök att förklara vad som händer i Grekland och Libyen. Greklandsartikeln är fylld med siffror och diagram som underlättar förståelsen av kapitalismens kris. Som källor används internationella tidningar som t.ex. *Le Monde* och officiell statistik. Libyenartikeln är helt annorlunda. Få fakta används även om den långa texten är ett försök att förklara komplexiteten i den libyska revolutionen. På samma sätt som i greklandsartikeln kunde K/Å ha använt sig av den mängd rapporter och vittnesmål från Amnesty, Human Right, BBC och en mängd stora prestigetidningar där flera av uppgifterna gäller fördrivande av hundratusental svarta gästarbetare. Hela städer har tömts på sina svarta invånare och idag bor de fördrivna i tältläger i libyska öknerna och i grannländerna. Tortyr och omänskliga förhållanden i fängelser är också väl belagda. En huvudlinje i K/Ås analys om Libyen är att jämföra de övergrepp som de libyska rebellerna gjort och fortfarande gör med andra ”revolutionära” övergrepp som begåtts under tider med radikala samhällsförändringar. Förvånansvärt använder sig K/Å dock inte av siffror som belyser analysen. Hur många svarta har fördrivits, hur många sitter i fängelser, hur omfattande är

tortyren? Om K/Å anser att de siffror som läggs fram i internationella media inte stämmer måste de försöka att med faktauppgifter visa motsatsen. Det är som artiklarna och rapporterna om rebellernas övergrepp vore en blind fläck i deras analys. I andra sammanhang vrider de ju fördömligt på de siffror och analyser som finns tillgängliga för att klargöra det verkliga skeendet. Den allra sämsta metoden är att inte låtsas om rapporterna och artiklarna eller bara ta med sådant som stöder den egna ståndpunkten.

Låt oss utgå från att en viss typ av övergrepp kanske är ofrånkomliga (i den bästa av världar vore givetvis rättegångar bättre) mot klart definierade förtryckare, som under årtionden plågat ett helt folk. Den svåra frågan är dock omfattningen av övergreppen och vilka de riktas mot.

Så mina frågor är:

1. Anser ni att det förekommit/förekommer en systematisk rasism mot svarta i Libyen?
2. Anser ni att de svarta gästarbetarna varit aktiva Khadaffi-anhängare?

Göte Kildén svarade så här:

Vi har skrivit ett otal artiklar i frågan. Bland annat om Amnestys rapport, rasistiska övergrepp mm. Med de referenser som du efterlyser. Du har säkert läst dem. De återfinns i arkivet under foldern Libyen.